

Rajavartiolaitoksen esikunta
Henkilöstöosasto

10.07.2024

Sisäministeriö

1. SM lausuntopyyntö 7.6.2024 VN/32988/2023-SM-32
2. RVLE:n lausunto 14.2.2024 RVL246758 Rajavartiolaitoksen esikunnan lausunto sisäministeriön lausuntopyyntöön koskien siviilikriisinhallintalaissa tarkoitettussa palvelusuhteessa olevien taustavirallisten henkilöiden vuosiloma-oikeutta koskevaa sääntelyä

RVLE lausunto - Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain ja valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta

1. Johdanto

Rajavartiolaitoksen esikunnan (RVLE) vastauksessa otetaan kantaa vuosiloma-oikeuden rajoittamiseen, säätämisyjärjestykseen ja siihen liittyvän muun säätelyn tarpeeseen. Muihin kohtiin ei ole lausuttavaa.

2. Vuosiloma-oikeuden rajoittaminen

RVLE katsoo, että vuosiloma-oikeutta voidaan ja on tarve rajoittaa enemmän kuin lausuttavana olevaan hallituksen esityksen (HE) luonnokseen on nyt kirjattu. Kyseinen HE luonnos tuottaa käytännössä täyden loma-oikeuden ensimmäisen 18 kuukauden ajalta, jonka jälkeen loma-oikeutta tuottaisivat myös yhdenjakoiset palveluskuukaudet 25-27.

RVLE esittää harkittavaksi, että vuosilomaa voisi kertyä enintään kahdentoista kuukauden ajanjaksolta, jolloin sitä ei kertyisi ollenkaan toisen eikä kolmannen vuoden pituisen ajanjakson palveluksesta. Tai niin, että vasta palveluksen jatkuessa kolmatta vuotta, lomaa voisi kertyä enintään kuudelta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta.

Vaihtoehtoisesti RVLE esittää, että vuosilomaa ei kertyisi ollenkaan kolmannen vuoden alusta lukien ja toisen vuoden vuosiloma-oikeutta tuottaisivat vasta yhdenjakoiset kuukaudet 19-24. Tämä voidaan säätää esimerkiksi seuraavalla tavalla:

- 1) enintään 18 kuukauden poissaolon ajalta 12 ensimmäiseltä täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta; ja*
- 2) siltä osin kuin poissaolo kestää yli 18 kuukautta, enintään kuudelta täydeltä lomanmääräytymiskuukaudelta.*

Näin ansainta muodostuisi tarkoituksenmukaisemmin palvelussuhteen kokonaiskeston nähden ja olisi tasapuolisempaa eri pituisten palvelussuhteiden kesken. Toisen vuoden jälkimmäisen puolikkaan vuosilomaoikeuteen lukemisella olisi myös kannustava vaikutus täyden kahden vuoden palvelukseen 18 kk keston sijaan. Kokonaiskertymä olisi myös hieman (3 lomanmääräytymiskaukua) luonnosteltua pienempi.

Hallituksen esityksen luonnosta on perusteltu palautumisella sekä vuosittaisella työaika-suojelulla, vaikka operaation aikana kertyy ja voidaan pitää erilaisia vapaita ja siviilikriisinhallintapalvelun jälkeinen vuosilomien pitäminen ajoittuu pääsääntöisesti jo eri vuodelle kuin itse operaatioon osallistuminen. Esitetty muutos huomioisi paremmin myös sen, että virkamiehillä on usein pitämättömiä vuosilomia myös siviilikriisinhallintapalvelua edeltävältä ajalta. Palvelussuhteen jälkeisen palautumisen kannalta loman kertymisen ajankohdalla ei ole merkitystä.

3. Säättämisyjärjestyksestä

Esimerkiksi vuosilomalailla ja työaikalailailla on poikettu valtion virkaehtosopimuslain (VESL) 1 §:n pääsäännöstä, jonka mukaan virkamiesten palvelussuhteenehdoista sovitaan virkaehtosopimuksilla. Kummassakaan laissa ei ole kuitenkaan katsottu tarpeelliseksi ottaa asiasta mainintaa em. lakeihin nyt hallituksen esityksen 7 a §:n alussa olevalla tavalla.

Sen sijaan vuosilomalain 40 §:n (siirtymäsäännös) mukaan ”Vastaavasti valtion virkaehtosopimuslain (664/1970), kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/1970) tai evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain (968/1974) nojalla annettuja vuosilomaa koskevia, tästä laista poikkeavia määräyksiä saadaan soveltaa virkaehtosopimuksen päättymiseen saakka, jollei virkaehtosopimusta muuteta sitä ennen”. Vastaava säännös on myös työaikalain 49 §:ssä.

Edellä todettu siirtymäsäännös on selkeä ja soveltamiskäytännöltään vakiintunut ja tarpeen myös siviilikriisinhallintalakiin, jotta voidaan varmistaa, että valtion sopimuksella sovittu kertyminen varmuudella päättyy nykyisen sopimuskauden päättyessä. Samalla poistuu tarve lykätä 7 a ja 8 § voimaantuloa 1.3.2025 saakka. Ilman tuota säännöstä ja esitetyllä voimaantulolla muutoksen merkitys esimerkiksi VESL:n 7 §:ssä säädetylle virkaehtosopimuksen jälkivaikutukselle jää epä-määräiseksi. Nyt asiaan ei ole otettu kantaa edes perusteluissa. Koko muutoksen voimaantulo voi RVLE:n näkemyksen mukaan olla vuoden 2025 alusta lukien ja siten ennen sopimuskauden päättymistä.

4. Muun säätelyn tarve

Lomien antamista koskevat vuosilomasopimuksen sopimusmääräykset ovat pääosin pakottavia ja vain osasta niistä voidaan poiketa rajoitetusti sopimalla siitä virkamiehen kanssa. Tilannetta pahentaa siten se, että vuosilomasopimuksella sovitut ajankohdat lomien antamiselle ovat pitkien siviilikriisinhallinnan palvelusuhteiden jälkeen ainakin osittain jo menneet eikä lomien antamisesta muulla tavoin ole sovittu mitään. Se, että työkyvyttömyyden tai perhevapaan johdosta siirretyn loman antamisesta normaalijärjestyksestä poikkeavasti on sovittu nimenomaisesti erikseen, ei ole omiaan selkeyttämään asiaa, vaan vaikeuttaa korostetusti nyt puheena olevien lomakertymien viivästyneen antamisen perustelemista. Siviilikriisinhallintapalvelusta varten myönnetyn virkavapaan, johon virkamiehellä on oikeus, ajalle työnantajalla ei ole mahdollisuutta eikä siten myöskään velvollisuutta sijoittaa lomiamia. Mutta siviilikriisinhallintapalveluksen vuoksi myönnetyn virkavapaan päätyttyä työnantajalla on velvollisuus noudattaa virkaehtosopimuksia, joten niissä sovitusta poikkeamiseen pitäisi olla sopimusperuste.

Vähintään pitäisi olla yksiselitteisesti ja sitovasti sovittu siitä, että työnantajalla on mahdollisuus antaa siviilikriisinhallintapalvelusta varten myönnetyn virkavapaan vuoksi antamatta jääneet, sitä ennen tai/ja sen aikana kertyneet, vuosilomat tietyn toiminnan asianmukaisen jatkumisen varmistavan määräajan kuluessa edellä mainitun virkavapaan päättymisestä. Sen vaihtoehtona tulisi työnantajalla olla mahdollisuus korvata kertyneitä vuosilomia ainakin osittain rahakorvauksena ilman, että asiasta tarvitsee sopia virkamiehen kanssa. Tällä hetkellä vuosilomista tehdyssä valtion virka- ja työehtosopimuksen 22 §:ssä on sovittu täysin riittämättömästi mahdollisuudesta sopia vain osa kertymistä korvattavaksi rahana.

Lainsäädäntömuutosten ohella RVLE pitää siten erityisen tärkeänä, että rinnalla kehitetään vuosilomasopimusta edellä todetuilta osin valtion nykyisen sopimuskauden päättyessä 28.2.2025.

Henkilöstöosaston osastopäällikön sijainen
Everstiluutnantti

Juha Kivelä

Henkilöstövoimavarayksikön päällikkö
Everstiluutnantti

Jukka Lukkari

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Rajavartiolaitos 10.07.2024 klo 14:36.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

JAKELU

Sisäministeriö

TIEDOKSI

Lainsäädäntöneuvos Tapio Puurunen
RVLE henkilöstöosasto ja henkilöstövoimavarayksikkö